ACADEMIA „ŞTEFAN CEL MARE” A MINISTERULUI AFACERILOR INTERNE AL REPUBLICII MOLDOVA
ȘCOALA DOCTORALĂ „ȘTIINȚE PENALE ȘI DREPT PUBLIC”

Cu titlu de manuscris
CZU: 343.33:341.3(043.2)

BEDA Vasili

MODALITĂȚI TACTICE DE INVESTIGARE A ACTIVITĂȚII MERCENARILOR PRIN PRISMA ACTIVITĂȚII SPECIALE DE INVESTIGAȚII

REZUMATUL TEZEI DE DOCTOR ÎN DREPT

Specialitatea 554.04 - Criminalistică, expertiză judiciară, investigații operative

Autor: BEDA Vasili

Conducător de doctorat: PARENIUC Alexandru
doctor în drept, conferențiar universitar

Comisia de îndrumare: GHERMAN Marian
doctor în drept, profesor universitar
GLAVAN Boris
doctor habilitat în drept, conferențiar universitar
CICALA Alexandru
doctor în drept, conferențiar universitar

CHIŞINĂU 2026

Teza de doctorat a fost elaborată în cadrul Şcolii Doctorale „Ştiinţe penale şi Drept public” a Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova.

Autor:
BEDA Vasili

Conducător de doctorat:
PARENIUC Alexandru, doctor în drept, conferențiar universitar,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

Comisia de doctorat:
1. **CUȘNIR Valeriu**, președinte al Comisiei de doctorat, doctor habilitat în drept, profesor universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova;
2. **PARENIUC Alexandru**, conducător de doctorat, doctor în drept, conferențiar universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova;
3. **GHERMAN Marian**, referent oficial, doctor în drept, profesor universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI;
4. **COVALCIUC Ion**, referent oficial, doctor în drept, conferențiar universitar, Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți;
5. **ROMAN Dumitru**, referent oficial, doctor în drept, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Republica Moldova.

Secretar al Comisiei de doctorat: PILAT Artiom, doctor în drept, conferențiar universitar,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

Susținerea va avea loc la data de 27 noiembrie 2026, ora 14.00 în cadrul Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI (adresa: or. Chișinău, str. Gh. Asachi, nr. 21, în incinta Sălii Consiliului de administrație a Academiei „Stefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova).

Rezumatul și teza de doctorat pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Biblioteca generală „Tudor Roșca” din cadrul Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, pe pagina web a Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (www.anacec.md) și pagina web a Școlii Doctorale Științe penale și drept public (https://academy.police.md/scoala-doctorala/sustinere-teze-de-doctorat/teze-de-doctorat).

Autor: _____ BEDA Vasili

Secretarul Comisiei de doctorat:
_____ PILAT Artiom
doctor în drept, conferențiar universitar

© Beda Vasili, 2026

CUPRINSUL REZUMATULUI TEZEI

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII ..... - 4 -
CONȚINUTUL TEZEI ..... - 8 -
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI ..... - 16 -
BIBLIOGRAFIE ..... - 21 -
LISTA PUBLICAȚIILOR ȘTIINȚIFICE ALE AUTORULUI LA TEMA TEZEI ..... - 25 -
ADNOTARE ..... - 27 -

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

1. Actualitatea și importanța subiectului de cercetare

Activitatea mercenarilor reprezintă o provocare semnificativă pentru securitatea națională și internațională în contextul geopolitic actual. Conflictele armate moderne, tensiunile regionale și amenințările asimetrice au condus la o creștere a cererii pentru serviciile mercenarilor, complicând eforturile de menținere a păcii și stabilității globale. În acest context, investigarea eficientă a activității mercenarilor devine o prioritate pentru serviciile de informații și organele de aplicare a legii din întreaga lume.

Relevanța acestei teme de cercetare este subliniată de mai mulți factori:

- proliferarea conflictelor hibride, în care mercenarii joacă un rol tot mai important în operațiunile militare și de destabilizare;
- dificultatea în urmărirea și monitorizarea activităților mercenarilor datorită naturii lor transnaționale și a metodelor sofisticate de operare;
- impactul semnificativ al activităților mercenarilor asupra securității regionale și globale, precum și asupra drepturilor omului în zonele de conflict;
- necesitatea dezvoltării unor metode de investigare adaptate la provocările specifice pe care le prezintă activitatea mercenarilor;
- importanța îmbunătățirii cooperării internaționale în combaterea acestui fenomen global.

Această lucrare își propune să exploreze modalitățile tactice de investigare a activității mercenarilor prin prisma activității speciale de investigații, contribuind astfel la dezvoltarea unor strategii mai eficiente de contracarare a acestei amenințări în creștere.

În pofida importanței tacticii și metodicii investigațiilor speciale confirmate și recunoscute atât sub aspect practic, cât și la nivel științific, constatăm că în rândul specialiștilor din domeniul teoriei ASI există diferită percepție și înțelegere a esenței și conținutului tacticii și metodicii investigațiilor speciale.

Autorii autohtoni Boris Glavan și Victor Mîrzac în lucrarea „Note privind activitatea specială de investigații" afirmă că activitatea specială de investigații reprezintă unul dintre acele cazuri rare de activitate practică, care inițial a fost reglementată exclusiv prin acte departamentale secrete. În sursele publice, această activitate era doar menționată la general, fără să-i fie descoperit și conținutul. Mai mult, termenul „activitate specială de investigații" a intrat relativ recent în vocabularul juridic al Republicii Moldova (2012), înlocuind termenul de „activitate operativă de investigații", acesta la rândul său făcându-și apariția în actele departamentale secrete începând cu anii '60 ai secolului trecut.

Din perspectivă empirică, exemple recente (Wagner Group/"Africa Corps", alte formațiuni paramilitare) evidențiază atât scala, cât și diversitatea operațiunilor mercenare: de la angajări directe pe teatrele de război, la securizarea resurselor naturale, până la acțiuni de influență politică în state suverane.

Pe plan juridic, lacunele normative sunt evidente: există propuneri și rezoluții ale organismelor ONU și rapoarte ale Grupului de lucru privind utilizarea mercenarilor care documentează atât implicațiile pentru drepturile omului, cât și dificultățile de clasificare juridică a acestor actori (mercenar vs. PMC vs. combatant privat), ceea ce duce la incertitudine în aplicarea sancțiunilor penale și a mecanismelor de responsabilizare. Raportările și rapoartele tematice ale Oficiului Înaltului Comisar al ONU pentru Drepturile Omului (OHCHR) subliniază necesitatea unui cadru legal mai clar sau a unui instrument internațional obligatoriu pentru reglementarea activităților mercenare.

Această incongruență între realitățile operaționale și cadrul juridic creează o „zonă gri" investigativă în care tehnicile tradiționale de poliție și investigație judiciară se dovedesc adesea insuficiente — atât din cauza metodei de operare transfrontaliere a mercenarilor, cât și din cauza utilizării de structuri paravan, contracte comerciale complexe și mijloace logistice private.

Importanța practică a unei cercetări axate pe modalități tactice de investigare derivă din trei dimensiuni complementare:

(1) **securitară** — prevenirea și diminuarea impactului destabilizator al operațiunilor mercenare asupra conflictelor interne și regionale;

(2) **juridică** — asigurarea responsabilității penale și civile, inclusiv a reparațiilor pentru victime;

(3) **etică / drepturile omului** — crearea unor proceduri investigative care să protejeze drepturile fundamentale în timpul operațiunilor speciale (de exemplu, în supraveghere, infiltrări sau cooperare internațională). Rapoarte recente ale ONG-urilor de drepturile omului (Amnesty, Human Rights Watch) și analize ale *think-tank*-urilor (RAND, Global Initiative) au documentat încălcări serioase atribuite unor grupări mercenare, accentuând necesitatea unor instrumente investigative care să poată opera eficient într-un cadru juridic complex.

Problema de cercetare

În lumina celor de mai sus, problema centrală pe care o propune această teză se formulează astfel: *În ce măsură și prin ce modalități tactice pot fi adaptate și perfectate practicile activităților speciale de investigații, astfel încât să permită identificarea, documentarea și sancționarea activităților mercenarilor în condițiile lacunelor juridice, ale transnaționalității operațiunilor și ale necesității respectării drepturilor fundamentale ale omului?*

Subîntrebări esențiale:

(a) care sunt tehnicile investigative cele mai eficiente (infiltrare, surse umane, supraveghere tehnică, cooperare internațională) în contextul mercenarismului modern;

(b) cum pot fi armonizate aceste tactici cu cerințele procedurale și drepturile fundamentale;

(c) ce mecanisme de cooperare și schimb de informații sunt necesare pentru eficiența investigațiilor transfrontaliere?

Nivelul de cercetare actual și justificarea necesității studiului

Literatura de specialitate, rapoartele instituționale și analizele *think-tank* documentează pe larg fenomenul PMSCs/mercenarilor, oferind studii de caz (Wagner și entități similare), analize juridice și evaluări ale impactului asupra drepturilor omului. Totuși, se remarcă două lacune majore:

(1) **integrare deficitară între analiza juridică și ghidurile tactice operaționale** — multe studii se concentrează fie pe dimensiunea legală, fie pe cea strategică, fără a oferi un set operational-tactic coerent, validat empiric, destinat organelor de aplicare a legii;

(2) **insuficiența studiilor empirice comparative și metodologice** privind eficiență concretă a tehnicilor de investigație speciale în contexte diferite (teatre de război, state fragile, operațiuni economice). Raportările ONU și ale ONG-urilor semnalează problema, dar nu oferă modele tactice aplicabile operativ.

Una din cauzele acestor lacune este expusă de cercetătorul autohton Boris Glavan, care pe lângă alți autori din străinătate, susține că știința activității speciale de investigații la moment este în plin proces de dezvoltare și structurare. Astfel, diferiți cercetători propun diferite modele structurale pentru această tânără știință, ceea ce înseamnă că până în prezent nu s-a aprobat în unanimitate un singur model.

Actualitatea temei este demonstrată atât de evoluțiile operaționale concrete (creșterea și transformarea actorilor mercenari), cât și de carențele normative și investigative curente.

2. Scopul principal (obiectivul general) al cercetării

Scopul fundamental al acestei cercetări doctorale este de a analiza în profunzime și de a dezvolta modalități tactice eficiente pentru investigarea activității mercenarilor în contextul complex al activității speciale de investigații. Această direcție de cercetare este motivată de necesitatea imperativă de a îmbunătăți și consolida capacitățile operaționale ale organelor de aplicare a legii și ale serviciilor de informații, în fața provocărilor multidimensionale și în continuă evoluție pe care le prezintă fenomenul mercenariatului modern.

Obiectivul general al cercetării se concentrează pe dezvoltarea unui cadru integrat și inovator pentru investigarea activității mercenarilor. Acest cadru va îmbina metode clasice de investigare cu tehnologii de ultimă generație și abordări interdisciplinare, pentru a crea un set de instrumente și strategii adaptate la realitățile actuale ale fenomenului mercenariatului.

În realizarea acestui scop, cercetarea va aborda mai multe aspecte critice:

- analiza comprehensivă a metodelor și tacticilor actuale utilizate de mercenari, inclusiv noi forme de mercenariat precum cel cibernetic sau hibrid;
- evaluarea critică a eficacității și limitărilor metodelor curente de investigare utilizate de agențiile specializate în combaterea activității mercenarilor;

- explorarea potențialului oferit de noile tehnologii, cum ar fi analiza big data și blockchain, în îmbunătățirea capacităților investigative;
- dezvoltarea unor modele predictive și de analiză a riscurilor pentru a anticipa și preveni activitățile mercenarilor;
- propunerea unor strategii inovatoare pentru îmbunătățirea cooperării internaționale în investigarea și combaterea activității mercenarilor, ținând cont de natura transnațională a acestui fenomen;
- elaborarea unui cadru etic și legal actualizat pentru desfășurarea investigațiilor speciale în domeniul mercenariatului, care să respecte normele internaționale și drepturile fundamentale ale omului;
- crearea unor protocoale operaționale și metodologii de training specializate pentru investigatorii implicați în combaterea activității mercenarilor.

Rezultatele acestei cercetări vor avea implicații importante pentru elaborarea politicilor de securitate națională și internațională, pentru dezvoltarea cadrului legal și normativ în domeniu, precum și pentru formarea și perfecționarea specialiștilor în investigații speciale. În final, scopul ultim al acestei cercetări este de a contribui la creșterea securității globale prin combaterea mai eficientă a uneia dintre cele mai complexe și persistente amenințări la adresa stabilității internaționale - activitatea mercenarilor.

3. Obiectivele specifice ale cercetării sunt:

- identificarea și analiza metodelor actuale de investigare a activității mercenarilor, evaluând eficacitatea și limitările acestora;
- explorarea potențialului de adaptare și îmbunătățire a tehnicilor existente de activitate specială de investigații pentru a răspunde mai bine particularităților activității mercenarilor;
- dezvoltarea unor noi abordări tactice, specifice pentru investigarea activității mercenarilor, care să țină cont de natura transnațională și caracterul clandestin al acestor operațiuni;
- evaluarea implicațiilor legale și etice ale metodelor de investigare propuse, asigurând respectarea drepturilor omului și a normelor internaționale;
- analizarea posibilităților de îmbunătățire a cooperării internaționale în domeniul investigării activității mercenarilor, propunând mecanisme concrete de colaborare între agenții;
- crearea unui cadru conceptual pentru integrarea noilor tehnologii (cum ar fi analiza big data) în procesul de investigare a activității mercenarilor;
- elaborarea unor recomandări practice pentru implementarea modalităților tactice identificate în activitatea operațională a agențiilor (serviciilor) specializate;
- contribuirea la dezvoltarea literaturii de specialitate în domeniul investigării activității mercenarilor, oferind o perspectivă actualizată și inovatoare asupra acestui subiect.

Prin atingerea acestor obiective, cercetarea își propune să ofere o contribuție semnificativă atât în plan teoretic, cât și practic, în domeniul investigării activității mercenarilor, consolidând astfel capacitatea de răspuns a autorităților competente la această amenințare în continuă evoluție.

4. Ipoteză de cercetare

În cadrul acestei cercetări, a fost formulată următoarea ipoteză care va ghida investigația noastră și va fi testată pe parcursul studiului.

Ipoteză de cercetare se pornește de la premisa că eficiența investigării activității de mercenariat poate fi substanțial sporită printr-o abordare complexă și integrată, fundamentată pe utilizarea modalităților tactice specifice activității speciale de investigații. Această abordare presupune, pe de o parte, adaptarea și optimizarea tehnicilor investigative la particularitățile fenomenului mercenar, iar pe de altă parte, consolidarea competențelor instituționale printr-o serie de componente esențiale.

Prin urmare, ipoteza de cercetare afirmă că aplicarea integrată și echilibrată a tuturor acestor dimensiuni – tactici investigative adaptate, pregătire profesională, tehnologii avansate, cooperare internațională, suport legislativ adecvat, tehnici sub acoperire, instruire continuă și investigații financiare – va conduce la o creștere semnificativă a eficienței procesului de detectare, monitorizare și contracarare a activităților de mercenariat, atât în plan național, cât și în context transnațional.

5. Semnificația teoretică a cercetării

Studiul elaborat reprezintă o analiză efectuată atât la nivel juridic, cât și cel operațional în domeniul științei de securitate națională și a investigațiilor operative, fiind focusat în special pe identificarea unor soluții optimale de investigare a infracțiunilor de mercenariat.

Teza prezintă o importanță teoretică pentru dezvoltarea științelor juridice și consolidarea domeniului securității naționale.

Contribuția teoretică se reflectă în clarificarea noțiunilor operaționale și a particularităților mercenarismului ca fenomen transnațional, în corelarea cadrului normativ intern cu standardele și practicile internaționale, dar și în evidențierea lacunelor conceptuale existente în doctrina de specialitate.

Astfel, teza aduce o valoare adăugată în literatura juridică prin fundamentarea unei perspective multidisciplinare asupra investigării acestui fenomen complex, oferind bazele teoretice necesare pentru perfecționarea strategiilor naționale și internaționale de combatere a mercenarismului.

6. Noutate științifică și valoarea aplicativă a lucrării

Prezenta cercetare aduce o serie de contribuții originale și inovatoare în domeniul investigării activității mercenarilor, reprezentând un avans semnificativ în cunoașterea științifică și practica operațională. Noutatea științifică a cercetării se manifestă prin următoarele aspecte cheie:

1. *Dezvoltarea unui model integrat de investigare a activității mercenarilor*: cercetarea propune un cadru conceptual original care îmbină metodele tradiționale de investigare cu tehnologii avansate și analize predictive.

2. *Elaborarea unei structuri formale actualizate a activităților mercenarilor*: studiul introduce o clasificare comprehensivă și actualizată a diferitelor tipuri de activități ale mercenarilor în contextul geopolitic și tehnologic contemporan.

3. *Formularea unui protocol de cooperare internațională*: teza propune un cadru operațional detaliat pentru îmbunătățirea colaborării transfrontaliere în investigarea activității mercenarilor.

4. *Dezvoltarea unui set de indicatori de risc predictivi*: cercetarea introduce o listă comprehensivă de indicatori pentru identificarea timpurie a potențialelor activități ale mercenarilor.

5. *Propunerea unui model de training specializat*: teza prezintă un program de formare inovator pentru investigatorii specializați în activitatea mercenarilor.

6. *Crearea unei metodologii de evaluare a impactului investigațiilor*: studiul propune un sistem de măsurare a eficacității diferitelor tactici de investigare în contextul specific al activității mercenarilor.

7. *Elaborarea unei strategii de combatere a dezinformării în contextul activității mercenarilor*: teza dezvoltă o abordare specializată și originală pentru contracararea tacticilor de dezinformare folosite de mercenari pentru a-și masca activitățile.

Lucrarea are utilitate directă în activitatea poliției, a serviciilor speciale și a procuraturii, întrucât propune indicatori practici de risc, matrice de evaluare și proceduri standardizate care facilitează atât investigarea internă, cât și cooperarea internațională prin mecanisme MLA, canalele Egmont sau SIENA.

Valoarea aplicativă a cercetării se reflectă, de asemenea, în posibilitatea utilizării materialelor elaborate în cadrul formării profesionale a ofițerilor de investigații și a altor actori din domeniul securității, constituind o bază metodologică solidă pentru instruiri și simulări operaționale.

7. Sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese

În vederea atingerii obiectivelor propuse și testării ipotezelor formulate, această cercetare va utiliza o abordare metodologică mixtă, combinând metode calitative și cantitative. Metodologia aleasă reflectă complexitatea temei și necesitatea unei analize comprehensive a modalităților tactice de investigare a activității mercenarilor.

Principalele metode și tehnici de cercetare utilizate sunt:

- ❑ analiza documentară;
- ❑ analiza studiilor de caz;
- ❑ interviuri semi-structurate;
- ❑ analiza statistică;
- ❑ modelare și simulare;
- ❑ analiza comparativă;
- ❑ analiza de rețele sociale;
- ❑ triangulația metodologică a datelor.

8. Încadrarea temei în preocupările internaționale, naționale și zonale ale colectivului de cercetători

Tema cercetării se înscrie în preocupările majore ale comunității academice și instituționale, fiind aliniată la prioritățile stabilite de organizațiile internaționale, de strategiile naționale de securitate și de direcțiile de cercetare ale colectivului științific din Republica Moldova.

La nivel internațional, problematica mercenarismului este abordată constant de ONU, Consiliul Europei, Uniunea Europeană și OSCE, care subliniază necesitatea consolidării mecanismelor juridice și operative de combatere a acestui fenomen transnațional.

9. Sumarul și structura tezei

Lucrarea este constituită din introducere, patru capitole structurate în 15 paragrafe, concluzii la fiecare capitol, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 231 de titluri, 5 anexe, 182 de pagini de text de bază, rezultatele obținute sunt publicate în 21 de lucrări științifice.

Structura compartimentelor tezei reflectă elementele componente ale acesteia și este configurată în conformitate cu scopul și obiectivele cercetării.

Capitolul 1 este dedicat unei analize detaliate a situației actuale privind investigarea activității mercenarilor. În această secțiune sunt prezentate principalele direcții doctrinare naționale referitoare la combaterea mercenarismului, fiind evidențiate aspectele esențiale ale legislației în vigoare.

Capitolul 2 are ca obiectiv definirea clară a conceptului de mercenarism și analiza implicațiilor sale juridice. Sunt expuse principalele caracteristici ale activității mercenare, așa cum sunt reflectate în legislația națională și internațională, fiind evidențiate diferențele dintre diversele abordări juridice. De asemenea, se examinează interconexiunile dintre mercenarism și alte forme de criminalitate transnațională.

Capitolul 3 explorează metodele și tacticile speciale de investigație utilizate în documentarea și combaterea activității mercenare. În cadrul acestui capitol sunt analizate tehnicile investigative aplicabile, cu accent pe rolul investigațiilor speciale, utilizarea surselor umane și a investigatorilor sub acoperire, precum și eficiența metodelor moderne de supraveghere și interceptare a comunicațiilor.

Capitolul 4 propune soluții pentru îmbunătățirea activității de investigare a mercenarismului. Se realizează o analiză a provocărilor și limitărilor practice întâmpinate în procesul investigativ, subliniind necesitatea optimizării instrumentelor juridice și procedurale. În plus, este abordată importanța cooperării internaționale și a schimbului de bune practici între state, aspecte esențiale în combaterea eficientă a mercenarismului.

CONȚINUTUL TEZEI

Capitolul 1, întitulat **„Analiza situației actuale în domeniul investigării activității mercenarilor”**, este constituit din trei subcapitole, consacrate studiului general al fenomenului activității mercenarilor.

În primul subcapitol este analizată **doctrina națională în materie de investigare a activității mercenarilor**.

În diferite perioade ale istoriei militare, cercetarea problematicii activității mercenarilor și a conceptului de mercenar a fost reglementat atât de dreptul internațional, cât și de legislația internă a statelor, fiind definit, în principal, în cadrul Convenției Națiunilor Unite privind combaterea recrutării, folosirii, finanțării și instruirii mercenarilor (1989). Mercenarii sunt persoane care sunt angajate în conflicte armate cu scopul de a obține un beneficiu material, fără a avea o legătură directă cu cauza sau statul în care activează.

În contextul Republicii Moldova, investigarea activității mercenarilor se bazează pe o serie de norme internaționale și naționale. La nivel internațional, Republica Moldova este parte semnatară a mai multor instrumente juridice relevante, printre care:

- **Convenția Națiunilor Unite privind combaterea recrutării, folosirii, finanțării și instruirii mercenarilor (1989)** – reglementează activitățile ilegale ale mercenarilor și stabilește obligațiile statelor de a preveni și sancționa astfel de activități;

- **Protocolul adițional la Convenția de la Geneva (1977)** – care interzice recrutarea mercenarilor în conflictele armate internaționale.

De asemenea, la nivel național, Republica Moldova a adoptat legislație internă care reglementează aceste aspecte, prin includerea în Codul Penal a unor infracțiuni specifice ce vizează activitățile mercenarilor. Legea privind securitatea națională a Republicii Moldova Nr. 249 din 10.07.2025 și diverse reglementări de **securitate națională și apărare** sunt esențiale în definirea și prevenirea activităților de mercenariat.

În Republica Moldova au fost adoptate reglementări speciale care stabilesc norme clare privind recrutarea, utilizarea și promovarea mercenarilor, iar autoritățile competente în domeniul securității naționale au început să implementeze politici eficiente pentru combaterea acestui fenomen.

Concomitent, pe palierul științific au fost realizate mai multe studii de către un rând de cercetători, cum ar fi Natalia Albu, Alexandru Drăgulean, Radion Cojocaru, Alexandru Cauia, Corina Zacon, Valentin Chirița, Vera Macovei, Raisa Grecu, Ion Eremia, Maria Frunze, Igor Zavalschi și alții.

Pentru început, vom analiza materialele cu o valoare științifică semnificativă în ceea ce privește subiectul investigării infracțiunii de mercenariat în Republica Moldova.

În așa mod, autorii Natalia Albu și Alexandru Drăgulean în lucrarea „Reflecții istorico-juridice cu privire la activitatea mercenarilor” examinând etapele de manifestare a activității mercenarilor din perspectiva diacronică, în scopul facilitării înțelesului actual al fenomenului de mercenariat, menționează că la etapa contemporană se constată o creștere considerabilă, în întreaga lume, a numărului de mercenari, precum și a activităților ilegale pe care aceștia le practică pe diferite continente, specificând în acest sens America Centrală, Africa, fosta Iugoslavie, țările din Orientul Mijlociu, Irak, Afganistan, Caucazul de Nord și Ucraina.

În același context, autorii Valentin Chirița și Alexandru Drăgulean analizează atât normele legale privind răspunderea pentru activitatea mercenarilor în legislația penală a unor state europene (Germania, Spania, Franța, Polonia, Olanda), precum și a Statelor Unite ale Americii.

Un șir de lucrări pe tematica respectivă a fost elaborat de cercetătorii Alexandru Cauia și Corina Zacon, care au abordat un set de problematici în acest domeniu, cum ar fi:

- calificarea juridică a participanților în cadrul conflictului armat din Estul Ucrainei, în cadrul cercetării fiind analizate dificultățile de ordin juridic generate de aprecierile subiective ale părților beligerante;
- statutul juridic al angajaților companiilor militare private prin prisma circumstanțelor specifice generate de conflictele armate contemporane, articolul fiind orientat la elucidarea distincției dintre interpretarea normei de drept internațional umanitar și regulile locale referitor la ostilitățile la care companiile militare și de securitate private sunt implicate în mod activ;
- evoluția companiilor militare și de securitate private, unde autorii efectuează o analiză complexă a perioadelor istorice, în care structurile private formate din luptătorii bine pregătiți au luat amploarea, în unele state fiind constituite companiile militare private pentru a-și asigura realizarea pretențiilor coloniale.

Radion Cojocaru și Igor Soroceanu, o altă echipă de autori, care s-au dedicat studierii fenomenului de mercenariat, au efectuat analiza elementelor de drept comparat privind această infracțiune prin prisma experienței țărilor Comunității Statelor Independente (CSI).

Astfel, autorii efectuează o retrospectiva legislației din statele spațiului CSI precum Republica Moldova, Ucraina, Federația Rusă, Republica Kazahstan, Republica Belarus, Tadjikistan, Turkmenistan, Uzbekistan, Kârgâzstan, Georgia, Armenia și Azerbaidjan.

În rezultat, cercetătorii au constatat o observație evidentă că legislațiile penale ale statelor CSI utilizează o abordare legislativă specifică și comună în ceea ce privește incriminarea activității mercenarilor, reflectând evoluția acestor legislații în același context istoric ca foste republici unionale ale URSS.

Contribuții internaționale relevante în domeniul combaterii mercenarismului

Cercetătorii străini din spațiul Comunității Statelor Independente, specializați în domeniul investigării problematicii activității mercenarilor afirmă că mercenariatul este considerat în prezent unul dintre cele mai periculoase fenomene sociale interconectate cu terorismul, reprezentând o amenințare directă atât la adresa suveranității naționale a statelor și a drepturilor omului, cât și a securității internaționale.

Astfel, G. Alibayeva distinge următoarele cele mai importante etape:

- etapa I - apariția și evoluția mercenarismului ca institut de serviciu militar, formă de organizare militară (secolele II-III î.Hr. - secolul XIX);
- etapa a II-a - dezvoltarea mercenariatului ca instrument al politicii de stat în timpul conflictelor armate (secolul XX);
- etapa III - starea actuală a mercenariatului (sfârșitul secolului XX - începutul secolului XXI).

Autorii ucraineni Alexander Zadorozhny, Anton Korinevich și Elena Kucher s-au dedicat studierii conceptului de „mercenariat" atât în domeniul dreptului internațional modern în general, precum și în dreptul internațional umanitar, dreptul penal internațional și dreptul intern al Ucrainei. Ei au analizat problema calificării cetățenilor străini trimiși pe teritoriul Ucrainei pentru a acorda ajutor luptătorilor separatiști străini. În lucrările lor sunt propuse idei alternative privind calificarea acestora în scopul impunerii unei pedepse echitabile persoanelor menționate mai sus. Conceptele de bază ale dreptului internațional umanitar sunt analizate în contextul imposibilității aplicării lor față de acești cetățeni străini.

În așa mod, observăm că cercetătorii științifici din statele CSI au avut o contribuție semnificativă în abordarea problemei prevenirii și combaterii activității mercenarilor prin cercetări exhaustiv documentate și analize riguroase. Aceștia au adus în lumină aspecte complexe ale fenomenului mercenarismului, inclusiv motivele recrutării, modurile de finanțare și impactul acestora asupra securității naționale și internaționale.

Problematica activității mercenarilor pe larg este discutată și în mediile științifice ale țărilor occidentale și europene.

Profesorul în domeniul securității internaționale din cadrul Academiei de Apărare din Shrivenham (Regatul Unit al Marii Britanii), Christopher Kinsey, în monografia sa „Mercenarul - un instrument de coerciție a statului" studiază și contestă punctul de vedere, precum că începând cu Revoluția Franceză și ascensiunea armatelor naționale, mercenarul a fost considerat un actor marginalizat și defăimat în relațiile internaționale.

Clarissa Rodio, un alt expert britanic în domeniul studierii problematicii activității mercenarilor, specializat în deosebi pe analiza activității mercenarilor în cadrul companiilor militare private, inclusiv Grupul Wagner, și activitățile acestora în Ucraina și Africa.

Investigațiile sale științifice denotă că în prezent, nu există o definiție clară a CMP, dacă acestea pot fi definite ca mercenari, combatanți sau civili în temeiul dreptului internațional umanitar, iar răspunderea este în mod clar inexistentă.

Grupul de lucru constituit din echipa de profesori precum Gabor Rona (SUA), Elzbieta Karska (Polonia), Patricia Arias (Chili), Anton Katz (Africa de Sud) și Saeed Mokbil (Yemen), la rândul său a depus multe eforturi pentru a susține și promova măsuri de eradicare a mercenariatului și a activităților de tip mercenar.

În concluzie, cercetătorii din statele occidentale și europene au demonstrat un angajament remarcabil în investigarea și combaterea fenomenului mercenarismului prin intermediul unor studii complexe și analize riguroase.

În concluzie la capitolul 1, constatăm că prevenirea și combaterea activității mercenarilor reprezintă o temă de importanță crescândă în contextul geopolitic contemporan, atrăgând atenția și contribuția cercetătorilor din diverse regiuni, inclusiv din Republica Moldova, statele occidentale, europene și CSI. Această problematică nu doar că afectează securitatea națională a statelor implicate, dar are și repercusiuni la nivel global, influențând stabilitatea și securitatea internațională.

În **Capitolul 2** cu titlul **„Conceptul de mercenarism și implicațiile sale juridice"** sunt incluse patru subcapitole care conțin *definiția și caracteristicile activității de mercenariat*, *regimul juridic al mercenarilor în legislația internațională și națională* și *relația dintre mercenarism, terorism și alte forme de criminalitate transnațională*. Capitolul este finalizat cu concluzii de rigoare.

Definirea noțiunii activității de mercenariat prezintă un interes sporit atât din punct de vedere teoretic, cât și din perspectivă practică.

Codul penal al RM la art. 130 definește noțiunea de mercenar ca fiind *„persoana special recrutată, în țară sau în străinătate, pentru a lupta într-un conflict armat, care ia parte la operațiunile militare în vederea obținerii unui avantaj personal sau a unei remunerări promise de către o parte la conflict sau în numele acesteia, care nu este nici cetățean al părții la conflict, nici rezident pe teritoriul controlat de o parte la conflict, nu este nici membru al forțelor armate ale unei părți la conflict și nu a fost trimisă de*

către un stat, altul decât partea la conflict, în misiune oficială ca membru al forțelor armate ale statului respectiv”.

Este important de evidențiat că, un calificativ juridic negativ al activității mercenarilor din partea comunității internaționale și răspunderea la nivel internațional pentru aceasta a apărut la mijlocul secolului XX.

Primul izvor de drept care condamnă manifestările mercenariatului a fost *Declarația asupra principiilor dreptului internațional privind relațiile prietenești și cooperarea între state*, adoptată de *Adunarea Generală a ONU la 24 octombrie 1970*, care a stabilit că „fiecare stat este obligat să se abțină de la organizarea sau încurajarea organizării forțelor neregulate sau a bandelor armate, inclusiv de mercenari, de la invadarea teritoriului unui alt stat”.

Ulterior, în doctrina juridică internațională înțelegerea noțiunilor de „mercenar” și „mercenariat” a evoluat în direcția formulării unei definiții formal-juridice mai detaliate, stabilind expres noțiunea acestor termeni.

Necesitatea instituirii răspunderii penale pentru mercenariat a fost declarată pentru prima dată în Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 31/34 din 30 noiembrie 1976. În acest document Adunarea Generală reiterează că „practica utilizării mercenarilor împotriva mișcărilor de eliberare națională constituie o infracțiune, iar mercenarii sunt, de fapt, infractori”.

Adițional, rezoluția menționată înaintează un șir de recomandări statelor-membre ale ONU, potrivit căror acestea urmează să adopte legi care să stabilească caracterul infracțional al infracțiunilor legate de activitatea mercenarilor, și anume: recrutarea; finanțarea; instruirea; facilitarea tranzitării de mercenari pe teritoriul lor; interzicerea propriilor cetățeni de a deveni mercenari.

Cu toate acestea, în cuprinsul documentului menționat nu a fost expusă o definiție juridică a termenului „mercenar”, iar rezoluția în sine nu avea un caracter obligatoriu pentru a fi transpusă în legislația internă a statelor.

Un pas important spre definirea în dreptul internațional a mercenariatului ca infracțiune împotriva păcii și securității omenirii a fost făcut în anul 1977 în cadrul Conferinței diplomatice pentru reafirmarea și dezvoltarea dreptului internațional umanitar.

Astfel, în art. 47 al Protocolului Adițional nr.1 la ***Convenția de la Geneva din 12 august 1949, privind protecția victimelor conflictelor armate internaționale***, document adoptat în cadrul conferinței menționate mai sus, **mercenarul** este definit ca fiind o persoană care întrunește următoarele caracteristici obligatorii:

a) care este special recrutata în țară sau în străinătate pentru a lupta într-un conflict armat;

b) care, în fapt, ia parte la ostilități;

c) care ia parte la ostilități în special în vederea obținerii unui avantaj personal și căreia îi este efectiv promisă, de către o parte la conflict sau în numele ei, o remunerare superioara aceleia promise sau plătite combatanților având un grad și o funcție analoage în forțele armate ale acestei părți;

d) care nu este nici resortisant al unei părți la conflict și nici rezident al teritoriului controlat de o parte la conflict;

e) care nu este membru al forțelor armate ale unei părți la conflict;

f) care nu a fost trimisă de către un stat, altul decât o parte la conflict, în misiune oficială ca membru al forțelor armate ale statului respectiv.

Spre deosebire de Protocolul Adițional I la Convențiile de la Geneva, din 12 august 1949, privind protecția victimelor conflictelor armate internaționale, ***Convenția internațională împotriva recrutării, utilizării, finanțării și instruirii mercenarilor, adoptată la 4 decembrie 1989*** prin Rezoluția nr. 44/34 a Adunării Generale a ONU, a extins dimensiunea sensului juridic al noțiunii de „mercenar”. În primul rând, a fost luată în considerare nu doar recrutarea de mercenari în străinătate, ci și la nivel local. În al doilea rând, în prezența tuturor celorlalte semne, în calitate de mercenar este recunoscută nu doar persoana care participă la un conflict armat interstatal, dar și la un conflict armat intern.

Astfel, din punct de vedere juridic, a apărut posibilitatea confruntării organelor de aplicare a legii cu fenomenul mercenariatului în conflictele armate cu caracter intern.

Prin urmare, activitatea mercenarilor (mercenariatul) ca infracțiune independentă a fost definită inițial în dreptul internațional. Totodată, în esență, Convenția internațională împotriva recrutării, utilizării, finanțării și instruirii mercenarilor tratează, de fapt, aspectul infracțional a două fapte distincte săvârșite de subiecți diferiți:

- recrutarea, finanțarea, instruirea și utilizarea mercenarilor – pentru comiterea acestor fapte poartă răspundere persoanele care nu sunt mercenari;
- participarea la un conflict armat – pentru comiterea acestui fapt poartă răspundere nemijlocit mercenarul.

Suplimentar, în cadrul Rezoluției celei de-a 44-a sesiuni a Adunării Generale a ONU, în cadrul căreia a fost adoptată Convenția internațională împotriva recrutării, utilizării, finanțării și instruirii mercenarilor a fost accentuat faptul că răspunderea pentru activitatea mercenarilor ca infracțiune internațională urmează să fie stabilită în legislația penală națională a statelor care au aderat la acest act juridic internațional.

Regimul juridic al mercenarilor în legislația internațională și națională

Normele de drept internațional prevăd incriminarea activității mercenarilor în legislația națională a tuturor statelor care au ratificat Convenția internațională împotriva recrutării, utilizării, finanțării și instruirii mercenarilor.

În vederea incriminării activității de mercenariat, legiuitorul autohton, a stabilit în codul penal al RM, că „activitatea de mercenariat" constituie o faptă care atentează la valorile sociale ocrotite de legea penală, în acest sens respectând obligația asumată la nivel internațional de a incrimina fapta în legislația internă și totodată, ținând cont de prevederile art. 1 din Cod care stipulează expres că „Codul penal este unica Lege penală a Republicii Moldova", pentru ca persoana să fie trasă la răspundere penală era absolut necesar introducerea faptei de „activitate de mercenariat" în Legea penală.

Convenția internațională împotriva recrutării, folosirii, finanțării și instruirii mercenarilor (1989), integrează definiția Convențiilor de la Geneva din 1949 în conținutul său și sporește câmpul de aplicare: mercenarul este persoană special recrutată în țară sau în străinătate pentru a lua parte la un act concertat de violență vizând:

- să răstoarne un guvern sau să aducă atingere ordinii constituționale a unui stat;
- să aducă atingere integrității teritoriale a unui stat;
- să ia parte la un astfel de act esențial în vederea obținerii unui avantaj personal semnificativ și este împins să acționeze prin promisiune sau prin plata unei remunerații materiale;
- să nu fie nici conațional, nici rezident al statului contra căruia un astfel de act este îndreptat;
- să nu fie trimis de un stat în misiune oficială;
- să nu fie membru al forțelor armate ale statului pe teritoriul căruia actul acesta are loc.

Din cele menționate mai sus putem constata că Convenția internațională împotriva recrutării, utilizării, finanțării și instruirii mercenarilor, adoptată prin Rezoluția nr. 44/34 a Adunării Generale a ONU, la 4 decembrie 1989, a lărgit sensul juridic al noțiunii de „mercenar".

Mercenar este, de asemenea, orice persoană care, în orice altă situație:

a) este special recrutată la nivel local sau internațional pentru a participa la acte de violență având ca scop:

- răsturnarea unui guvern sau a ordinii constituționale a unui stat; sau
- subminarea integrității teritoriale a unui stat;

b) este motivată să ia parte la un astfel de act în special de dorința de câștig personal substanțial și este stimulată de promisiunea sau de plata unor remunerații materiale;

c) nu este nici cetățean, nici rezident al statului unde se desfășoară acțiunea; d) nu a fost trimisă de nici un stat în misiune oficială;

e) nu face parte din forțele armate ale statului pe teritoriul căruia se desfășoară acțiunea.

În primul rând, a fost luat în considerare nu doar faptul recrutării mercenarilor în străinătate, ci și la nivel local. În al doilea rând, în prezența tuturor celorlalte semne, în calitate de mercenar este recunoscută nu doar persoana care participă la un conflict armat interstatal, dar și la un conflict armat intern.

Din noțiunile menționate mai sus putem deduce următoarele trăsături ale mercenarului, aceste trăsături totodată fiind menționate și în Convenția internațională cu privire la lupta contra recrutării, utilizării, finanțării și instruirii mercenarilor deci, în calitate de mercenar este calificată persoană:

(a) care este special recrutată în țară sau în străinătate pentru a lupta într-un conflict armat;

(b) care, în fapt, ia parte efectiv și în mod direct la ostilități;

(c) care ia parte la ostilități în special în vederea obținerii unui avantaj personal și căreia îi este efectiv promisă, de către o parte la conflict sau în numele ei, o remunerație superioară aceleia promise sau plătite combatanților având un grad și o funcție analoagă în forțele armate ale acestei părți;

(d) care nu este nici resortisant al unei părți la conflict și nici rezident al teritoriului controlat de o parte la conflict;

(e) care nu este membru al forțelor armate ale unei părți la conflict;

(f) care nu a fost trimisă de către un stat, altul decât o parte la conflict, în misiune oficială ca membru al forțelor armate ale statului respectiv".

În sensul Convenției, prin ***participarea directă la ostilități*** se are în vedere *participarea directă la operațiunile de luptă sau orice acțiune menită să sprijine una dintre părțile aflate într-un conflict armat în detrimentul alteia și care sunt susceptibile să dăuneze direct operațiunilor militare, să aducă prejudicii capacităților inamicului sau să provoace daune persoanelor și obiectivelor protejate*.

Cadrul legal național al Republicii Moldova și analiza juridico-penală a infracțiunii de activitatea mercenarilor

Referindu-ne la cadrul juridic național al Republicii Moldova, constatăm că acesta dispune de un volum considerabil de informație de ordin academic în acest sens, oferind astfel investigatorilor posibilități destul de vaste pentru realizarea sarcinilor științifice și metodologice.

Considerăm necesar de menționat că începând cu anul 2002 (intrarea în vigoare a noului Cod Penal), infracțiunea prevăzută de art. 141 (Activitatea mercenarilor) nu făcea parte din lista celor mai incriminate până în anul 2014, dat fiind faptul că pentru societatea moldovenească autohtonă mercenariatul, ca un fenomen criminal, era unul impropriu.

Analiza atât a surselor mediatice, cât și a masivelor informaționale deschise ale instituțiilor judiciare, demonstrează că până la declanșarea în 2014 a conflictului armat din estul Ucrainei (regiunea Donbass), fenomenul mercenariatului în mod practic a lipsit din practica judiciară a Republicii Moldova.

În așa mod, este bineînțeles faptul că doctrina de specialitate națională nu dispunea de cercetări științifice consistente pe acest palier. Totodată, nu putem ignora faptul că în manualul investigatorilor A. Barbăneagră și V. Gamurari, precum și în Comentariul la Codul penal al RM (2009) subiectul dat este analizat în complex, ca parte componentă a unui grup mai larg de infracțiuni - infracțiuni de război.

În scopul elucidării caracterului complex și social-negativ al fenomenului investigat, este necesară examinarea minuțioasă a acestuia și identificarea trăsăturilor sale caracteristice de bază.

În acest sens menționăm și lucrarea cercetătorilor Brînza Sergiu și Stati Vitalie - Tratat de drept penal. Partea specială (2015), unde baza teoretică este interconectată cu experiențele practice ale ofițerilor de urmărire penală din cadrul organelor afacerilor interne, angajații procuraturii și ai instanțelor de judecată.

Relația dintre mercenarism, terorism și alte forme de criminalitate transnațională

În continuitatea demersului științific, încercăm să supunem unei analize normele de drept penal comparat referitor la infracțiunea în cauză, în sensul identificării similarităților și diferențelor juridice și conceptuale dintre noțiunea de mercenar și alte definiții doctrinare prevăzute de legislația penală națională și internațională.

În această ordine de idei, am identificat astfel de noțiuni ca:

- combatant străin,
- luptător terorist,
- membrul organizației paramilitare ilegale,

utilizate în practica și doctrina internațională în domeniul prevenirii și combaterii activității mercenarilor și infracțiunilor conexe acesteia.

În scopul efectuării unei delimitări clare dintre aceste noțiuni, au fost supuse analizei mai multe abordări întâlnite în legislația internațională contemporană, care ne oferă interpretări variate și adoptă calificative diferite în acest sens.

În așa mod, cercetând infracțiunile asemănătoare celei de mercenariat observăm că mai multe elemente comune se regăsesc în compartimentul infracțiunilor cu caracter terorist și, bineînțeles, celor de ordin militar.

Astfel, în capitolul XIII al Codului penal al Republicii Moldova se regăsește articolul 282, care prevede răspundere penală pentru *organizarea sau conducerea unei formațiuni paramilitare neprevăzute de legislația Republicii Moldova, precum și participarea la o astfel de formațiune*.

Aici identificăm unele paralele cu instituirea așa-numitor *companii militare private*, care sunt *organizații nestatale și prezintă o formă specifică a mercenariatului, posedând competențe oferite de stat*

pentru rezolvarea diverselor sarcini legate de activitatea militară a statului și activitatea cărora la fel este interzisă de legislația mai multor state.

Trăsăturile comune ale activității de mercenariat și celei teroriste nu întâmplător sunt evidențiate de mai mulți cercetători.

Terorismul și infracțiunile conexe acestuia sunt o problemă cu mai multe fațete care necesită soluții multidimensionale. Experiența internațională arată că respectarea și protecția drepturilor omului și principiul fundamental al statului de drept nu sunt un obstacol, ci o condiție *sine qua non* pentru identificarea unor răspunsuri și reacții eficiente împotriva amenințărilor la adresa securității naționale, regionale și internaționale.

Amenințările generate de activitatea așa-numiților *„combatanți teroriști străini" (foreign terrorist fighters - FTF)* și măsuri de ripostă necesare pentru combaterea acestor amenințări nu fac excepție.

În același timp luptătorul (combatantul) terorist străin ca subiect al palierului antiterorist este doar una din categoriile de figuranți care realizează activitatea teroristă.

Totuși, aceste persoane nu pot fi egalate din punct de vedere juridic cu mercenari, dat fiind faptul că motivele de implicare și participare a acestora în lupte nu sunt identice.

Capitolul 3, întitulat **„Tactici și metode speciale de investigații aplicate în investigarea activității mercenarilor"**, include studierea *rolului investigațiilor speciale în identificarea și documentarea activităților mercenare, utilizarea surselor umane și a investigatorilor sub acoperire* și *tehnici speciale de supraveghere și interceptare aplicabile în combaterea mercenariatului*.

Metodele speciale de investigații prezintă un set de instrumente care include un sistem de acțiuni investigative, organizatorice, pregătitoare și de altă natură, precum și recomandări științifice și practice pentru aplicarea lor optimă în scopul investigării rapide și complete a infracțiunilor.

Astfel, principalele elemente ale structurii metodologiei investigației mercenariatului sunt:

- ❑ caracteristica criminalistică a tipului de infracțiune;
- ❑ circumstanțele care trebuie stabilite într-o cauză penală;
- ❑ particularitățile inițierii unei cauze penale;
- ❑ situații investigative tipice etapei inițiale a investigației;
- ❑ etapa inițială a investigației;
- ❑ versiunile investigative, determinarea obiectivului într-o cauză penală;
- ❑ organizarea investigației;
- ❑ particularitățile acțiunilor investigative individuale și ale operațiunilor tactice aplicabile investigării mercenariatului;
- ❑ particularitățile de identificare a unui bănuit;
- ❑ dovedirea vinovăției acuzatului;
- ❑ încheierea urmăririi penale.

Studierea trăsăturilor personalității infractorului este o premisă indispensabilă pentru prevenirea eficientă a fenomenelor criminale, printre care se înscrie și activitatea mercenarilor.

În linii generale, mercenarul este caracterizat de următoarele trăsături:

- ➢ conduita sa este dictată nu de apartenența la o comunitate umană, ci de perspectiva câștigului;
- ➢ nu este, în mod obligatoriu, cetățeanul nici uneia din țările aflate în conflict;
- ➢ nu depune jurământ de credință față de o țară, ci semnează un angajament, cu valoare de jurământ;
- ➢ luptă pentru bani, nu pentru realizarea unor idealuri și interese naționale sau/și personale;
- ➢ dreptul conflictelor armate nu-i recunoaște statutul de combatant, prin urmare, nu poate beneficia de legislația militară, el fiind considerat o persoană civilă.

Reieșind din considerațiile expuse mai sus, putem conchide că prin ***mercenar*** se înțelege orice persoană care, în scopul dobândirii unor foloase materiale, se angajează să desfășoare acțiuni violente premeditate și ilegale ori să acorde asistență sau expertiză în astfel de acțiuni, ce urmăresc interese de orice natură, și care se află în una dintre următoarele situații:

- ❑ este recrutată în mod special, în scopul de a lupta într-un conflict armat sau exercită ilegal o funcție cu caracter militar;
- ❑ este cetățean al statului / persoană fără cetățenie care are domiciliul în țară / sau străin aflat în serviciul statului;
- ❑ este persoană fără cetățenie care nu are domiciliul în stat sau străin care nu se află în serviciul statului;

- ❑ este cetățean al statului și face parte din forțe armate sau formațiuni paramilitare care luptă împotriva statului;
- ❑ participă la acțiuni de luptă în scopul obținerii unui câștig net superior celui plătit combatanților cu grade și funcții similare din forțele armate ale statului sau unui alt stat aflat în conflict armat;
- ❑ nu este membru al forțelor armate ale statului sau al unei părți în conflict;
- ❑ nu este trimisă oficial în misiune ca membru al forțelor armate ale unui stat care nu participă la un conflict armat;
- ❑ este recrutată în mod special, să desfășoare acțiuni violente ori să acorde asistență sau expertiză pentru subminarea, în orice mod, a ordinii constituționale a statului sau a altui stat;
- ❑ participă nemijlocit la acțiunile violente ori prin acordarea de asistență sau expertiză pentru subminarea, în orice mod, a ordinii constituționale a statului aflat în stare de război sau acțiuni de natură militară.

Capitolul 4. Perspective de îmbunătățire a activității speciale de investigații în domeniul combaterii mercenarismului este compus din patru subcapitole: *Analiza provocărilor și limitărilor practice în investigarea mercenarismului*, *Optimizarea instrumentelor juridice și procedurale pentru investigarea fenomenului activității mercenarilor*, *Cooperarea internațională și schimbul de bune practici între state*, *Etica și protecția drepturilor fundamentale ale omului la investigarea activității mercenarilor* și *Concluzii la capitolul 4*.

Este bine cunoscut faptul că provocările și limitările practice în investigarea și contracararea criminalității au depășit cu mult ascunderea metodei de comitere a unei infracțiuni și, de fapt, a devenit o contracarare a activității organelor de aplicare a legii în ansamblu și, în acest sens, a obținut caracter al unui fenomen socio-juridic extrem de negativ și periculos.

La momentul actual, provocarea sau limitarea practică poate fi considerată ca un set de acțiuni deliberate ilegale și de altă natură menite să obstrucționeze investigația sau urmărirea penală în procesul identificării și combaterii infracțiunilor. Acțiunile respective sunt realizate de către infractori și/sau persoanele asociate acestora.

Provocări în procesul investigării activității mercenarilor

Investigarea activității mercenarilor prezintă o serie de provocări unice și complexe pentru agențiile de aplicare a legii și serviciile de informații. Aceste provocări necesită abordări inovatoare și adaptate în cadrul activității speciale de investigații.

Principalele provocări includ:

- ✓ natura transnațională a activității;
- ✓ identități ascunse și false;
- ✓ structuri organizaționale fluide;
- ✓ interferențe politice;
- ✓ resurse financiare substanțiale;
- ✓ tehnologii avansate de comunicare și criptare;
- ✓ infiltrarea în structuri legitime;
- ✓ amenințări la adresa martorilor și investigatorilor;
- ✓ lipsa de cooperare din partea unor state;
- ✓ evoluția rapidă a tacticilor și tehnicilor;
- ✓ probleme etice și legale în utilizarea tehnicilor de investigare;
- ✓ complexitatea probelor digitale.

Caracteristicile principale ale activității mercenarilor includ:

- ✓ lipsa unei loialități față de statul sau entitatea angajatoare;
- ✓ motivarea financiară ca factor determinant al implicării;
- ✓ implicarea în conflicte armate sau destabilizarea ordinii publice;
- ✓ utilizarea structurilor clandestine pentru recrutare, finanțare și coordonare.

În prezent, legislațiile naționale variază semnificativ în ceea ce privește incriminarea și sancționarea activității mercenarilor. În unele state, participarea la activități mercenare este considerată infracțiune gravă, în timp ce alte reglementări sunt ambigue sau inexistente. Această lipsă de armonizare legislativă creează dificultăți în cooperarea internațională pentru combaterea fenomenului.

Deficiențele principale includ:

- lipsa unei definiții uniforme a mercenarismului în legislațiile naționale;
- dificultăți în probarea intenției financiare ca element esențial al infracțiunii;
- insuficiența instrumentelor de urmărire penală transnațională;
- protecția juridică limitată pentru martorii și informatorii implicați în astfel de cazuri.

Pentru a crește eficiența investigațiilor privind activitățile mercenarilor, este imperativă consolidarea cadrului legal.

Măsurile necesare includ:

- **adoptarea unei legislații unitare internaționale**, care să definească clar infracțiunea de mercenarism și să impună sancțiuni proporționale;
- **îmbunătățirea mecanismelor de extrădare și cooperare juridică internațională**, prin acorduri bilaterale și multilaterale specifice combaterii mercenarismului;
- **introducerea unor sancțiuni mai severe**, inclusiv confiscarea bunurilor și interdicții de participare la conflicte armate pentru persoanele condamnate;
- **crearea unor registre internaționale** cu persoanele suspectate sau condamnate pentru implicare în activități mercenare, accesibile autorităților judiciare din diferite state.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Analiza detaliată a fenomenului mercenariatului în contextul activității speciale de investigații a evidențiat complexitatea și gravitatea amenințărilor pe care aceasta le prezintă pentru securitatea națională și internațională.

Un aspect important este că fenomenul mercenariatului este interdependent cu alte infracțiuni internaționale grave, precum terorismul și traficul de arme. Adunarea Generală a ONU a recunoscut această complexitate și a adoptat măsuri, inclusiv Convenția internațională din 1989, care definește și reglementează activitatea mercenarilor. Cu toate acestea, aceste reglementări nu au fost întotdeauna eficiente în prevenirea și combaterea fenomenului în contextul actual al globalizării și transnaționalizării grupărilor teroriste.

Fenomenul mercenariatului este recunoscut ca o infracțiune specifică în diverse jurisprudențe naționale, dar există diferențe semnificative în definirea și reglementarea acestei infracțiuni. În multe state, legislația penală acoperă participarea mercenarilor în conflicte armate și recrutarea acestora, dar există lacune în ceea ce privește incriminarea altor activități conexe, cum ar fi instruirea și finanțarea mercenarilor. Această situație este adesea cauzată de dificultățile în dovedirea scopurilor și intențiilor mercenarilor, care adesea se ascund în spatele unor motive ideologice sau „nobile”.

Investigarea activităților mercenare reprezintă o provocare semnificativă datorită complexității și diversității fenomenului. Identificarea și urmărirea mercenarilor necesită un set de instrumente și metode specializate, având în vedere caracteristicile lor unice și diversitatea de motivații și acțiuni. Studiile criminologice sugerează că personalitatea și motivele mercenarilor sunt adesea complexe și nu pot fi înțelese doar prin caracteristici demografice sau psihologice.

Pentru a combate eficient mercenariatul, este esențial să dezvoltăm metode de investigare avansate, care să includă analiza comportamentală, profilarea psihologică și utilizarea tehnologiilor moderne.

În continuare sunt prezentate **rezultatele corespunzătoare fiecărui obiectiv al cercetării**, care reflectă contribuția efectivă a tezei atât la nivel științific, cât și la nivel aplicativ.

Obiectivul 1 – identificarea și analiza metodelor actuale de investigare a activității mercenarilor, evaluând eficacitatea și limitările acestora.

Acest obiectiv a fost realizat printr-o cercetare comparativă a cadrului normativ și practicilor investigative la nivel național și internațional. Analiza a evidențiat metodele curente de investigare, avantajele lor operaționale și principalele limite generate de caracterul transnațional și clandestin al mercenarismului.

Obiectivul 2 – explorarea potențialului de adaptare și îmbunătățire a tehnicilor existente de activitate specială de investigații pentru a răspunde mai bine particularităților activității mercenarilor.

Acest obiectiv a fost realizat prin corelarea tehnicilor de activitate specială de investigații cu particularitățile fenomenului mercenar, demonstrând că metode precum filajul, interceptarea comunicațiilor sau utilizarea surselor umane pot fi eficientizate atunci când sunt calibrate specific pentru acest tip de criminalitate.

Obiectivul 3 – dezvoltarea unor noi abordări tactice, specifice pentru investigarea activității mercenarilor, care să țină cont de natura transnațională și caracterul clandestin al acestor operațiuni.

Obiectivul a fost realizat prin formularea și testarea conceptuală a unor modalități tactice inovatoare, inclusiv utilizarea matricelor de risc, integrarea rutelor triangulate în analiza mobilității și aplicarea investigațiilor financiare orientate pe fluxuri.

Obiectivul 4 – evaluarea implicațiilor legale și etice ale metodelor de investigare propuse, asigurând respectarea drepturilor omului și a normelor internaționale.

Obiectivul a fost realizat printr-o analiză a cadrului juridic național și internațional, cu accent pe limitele legale ale ASI și pe jurisprudența privind drepturile fundamentale. Concluzia a fost că utilizarea tacticilor propuse este posibilă doar în baza unui cadru normativ clar și a unor mecanisme stricte de control.

Obiectivul 5 – analizarea posibilităților de îmbunătățire a cooperării internaționale în domeniul investigării activității mercenarilor, propunând mecanisme concrete de colaborare între agenții.

Acest obiectiv a fost realizat prin identificarea canalelor de cooperare existente (INTERPOL, EUROPOL/SIENA, Egmont) și propunerea unui protocol-model de schimb de informații și asistență juridică reciprocă (MLA), adaptat la contextul Republicii Moldova.

Obiectivul 6 – crearea unui cadru conceptual pentru integrarea noilor tehnologii (cum ar fi analiza big data) în procesul de investigare a activității mercenarilor.

Obiectivul a fost realizat prin elaborarea unui model de utilizare a tehnologiilor de procesare a datelor masive (PNR, APIS, tranzacții financiare) și prin demonstrarea potențialului acestora în identificarea tiparelor de risc.

Obiectivul 7 – elaborarea unor recomandări practice pentru implementarea modalităților tactice identificate în activitatea operațională a agențiilor (serviciilor) specializate.

Acest obiectiv a fost realizat prin formularea de recomandări concrete pentru organele de aplicare a legii, inclusiv ghiduri tactice, matrice de scor și proceduri standardizate pentru lanțul de custodie al probelor.

Obiectivul 8 – contribuirea la dezvoltarea literaturii de specialitate în domeniul investigării activității mercenarilor, oferind o perspectivă actualizată și inovatoare asupra acestui subiect.

Obiectivul a fost realizat prin sistematizarea și completarea surselor teoretice existente, introducerea unor concepte inovatoare (indicatori predictivi, investigații financiare aplicate mercenarismului) și formularea unor concluzii care pot constitui bază pentru cercetări ulterioare.

Pe parcursul cercetării, s-au identificat mai multe aspecte esențiale care subliniază necesitatea unor măsuri integrate și coordonate pentru combaterea eficientă a acestui fenomen:

1. complexitatea și pericolul activității mercenarilor;
2. deficiențe și provocări legale;
3. aspecte criminologice și profilul mercenarilor.
4. necesitatea abordării integrate;
5. provocări geopolitice și tendințe viitoare;
6. recomandări și direcții de acțiune pentru îmbunătățirea investigării și combaterea mercenariatului.

În acest sens sunt propuse unele **modificări și amendamente**:

- **Reformularea dispoziției articolului 130 „Mercenar”**, prezentându-l în următoarea redacție:

„Mercenar” este persoana care îndeplinește, simultan, următoarele condiții:

a) a fost în mod special recrutată, angajată sau contractată, în țară sau în străinătate, pentru a participa direct la ostilități, acțiuni militare sau acțiuni violente;

b) participă la respectivele acțiuni în scopul obținerii unui avantaj material (remunerație, recompensă sau alt beneficiu patrimonial) ori a unei promisiuni în acest sens;

c) nu este cetățean al părții la conflict și nici rezident al teritoriului controlat de o astfel de parte, ***sau, dacă este cetățean/rezident, nu acționează ca membru recunoscut și legitim al forțelor armate ale părții respective****;*

d) nu a fost trimis în mod oficial de un stat, în misiune legitimă, ca membru al forțelor armate ale acelui stat.

- **Reformularea titlului și dispoziției articolului 141**. **Activitatea mercenarilor**, prezentându-l în următoarea redacție:

Art.141. **Activitatea mercenară**

(1) Implicarea unei persoane, denumită „mercenar", în conflicte armate, acțiuni militare sau alte acțiuni violente, desfășurate cu intenția de a afecta ordinea constituțională sau integritatea teritorială a statului, se pedepsește cu ...

(2) Recrutarea, instruirea sau persuasiunea unor persoane de a participa la activități mercenare, furnizarea de fonduri, resurse financiare sau materiale, echipamente, transport, informații sau alte mijloace materiale sau logistice în scopul desfășurării activității mercenare, se pedepsește cu ...

(3) ***Faptele de la alin. (1)-(2), însoțite de :***

a) organizarea și coordonarea operațiunilor militare cu particparea mercenarilor, dacă activitatea este desfășurată în mod organizat, ca parte a unei rețele sau grupări infracționale;

b) de profitare de abuz de situația de vulnerabilitate sau minorat ;

c) sprijinul unui stat, entități pseudo-statale, organizații sau grupări sancționate internațional

se pedepsește cu ...

Propuneri de lege-ferenda privind perfecționarea cadrului normativ al activității speciale de investigații

Considerăm oportună reglementarea distinctă a unor modalități investigative care, prin natura lor, prezintă relevanță deosebită pentru identificarea și documentarea persoanelor implicate în activități mercenare, inclusiv:

a) **Identificarea persoanei**, ca modalitate specializată de stabilire a identității persoanei investigate prin coroborarea semnalmentelor statice și dinamice, a imaginilor, a datelor disponibile în bazele de date și a altor elemente de identificare relevante.
b) **Chestionarea**, ca modalitate de obținere nemijlocită a informațiilor de la persoane care dețin date relevante despre fapte, evenimente, circumstanțe sau persoane implicate în activități mercenare.
c) **Supravegherea transfrontalieră**, ca mecanism procedural destinat situațiilor în care persoana sau activitatea investigată prezintă o componentă transfrontalieră, cu asigurarea cooperării și coordonării dintre autoritățile competente ale statelor implicate.

Recomandări privind perfecționarea cadrului tactico-metodologic de investigare a activității mercenarilor

În rezultatul cercetării efectuate au fost elaborate și sistematizate mai multe instrumente tactico-metodologice destinate eficientizării procesului de identificare, documentare și investigare a activității mercenarilor. Acestea constituie contribuții proprii ale autorului și sunt reprezentate prin **Modelul tactic integrat de investigare a activității mercenarilor în cinci faze**, prezentat în **Anexa nr. 7**, **Protocolul-model de cooperare internațională între organele de investigație**, prezentat în **Anexa nr. 6**, precum și **modelul de evaluare a riscului asociat activității mercenare pe baza indicatorilor predictivi**, elaborat în cadrul **subcapitolului 4.1**.

În aceeași ordine de idei, cercetarea fundamentează **algoritmul tactic de investigare a activității mercenarilor în funcție de situația investigativă**, care presupune corelarea succesivă a activităților de identificare, culegere și verificare a informațiilor, analiză a conexiunilor dintre persoanele investigate, aplicare selectivă a măsurilor speciale de investigații, documentare a rezultatelor și valorificare procesuală a acestora.

Modelul tactic integrat de investigare este structurat în cinci faze interdependente: detectarea amenințării mercenare, cartografierea rețelei mercenare, infiltrarea și documentarea conspirativă, neutralizarea operațională și valorificarea procesuală a probatoriului.

Protocolul-model de cooperare internațională propus în Anexa nr. 6 urmărește instituționalizarea unor mecanisme de schimb operativ de informații, cooperare interinstituțională, asistență juridică reciprocă și coordonare a activităților investigative în cauzele cu caracter transfrontalier.

Modelul de evaluare a riscului urmărește identificarea timpurie a indicatorilor susceptibili să indice recrutarea, deplasarea, finanțarea sau participarea unei persoane la activități mercenare, prin corelarea informațiilor disponibile din diferite surse și prioritizarea cazurilor în funcție de nivelul de risc.

Contribuția personală a autorului și semnificația teoretică constă în fundamentarea unei abordări integrate a investigării activității mercenarilor prin corelarea elementelor de drept penal, criminalistică, activitate specială de investigații și cooperare internațională. Cercetarea a permis sistematizarea particularităților criminalistice ale activității mercenare, identificarea principalelor direcții tactice de investigare și elaborarea unor instrumente metodologice adaptate specificului fenomenului.

Semnificația teoretică a cercetării rezidă în dezvoltarea cadrului conceptual privind investigarea activității mercenarilor, în delimitarea acesteia de fenomenele conexe și în fundamentarea principiilor care trebuie să guverneze selectarea și aplicarea metodelor tactice de investigare. Contribuția teoretică este concretizată, de asemenea, prin formularea unor propuneri de lege-ferenda privind perfecționarea cadrului juridico-penal și normativ aplicabil.

Valoarea practică a cercetării constă în posibilitatea utilizării rezultatelor obținute de organele competente în procesul de identificare, prevenire și documentare a activității mercenare. În acest scop au fost elaborate **Modelul tactic integrat de investigare a activității mercenarilor în cinci faze – Anexa nr. 7**, **Protocolul-model de cooperare internațională – Anexa nr. 6**, precum și modelul de evaluare a riscului pe baza indicatorilor predictivi, prezentat în Capitolul 4.1.

Aceste rezultate pot fi utilizate în elaborarea planurilor investigative, în pregătirea și coordonarea activităților investigative, în analiza informațiilor, în identificarea conexiunilor dintre participanții la activitatea mercenară și în organizarea cooperării interinstituționale și internaționale.

Aprobarea și valorificarea rezultatelor cercetării. Rezultatele cercetării au fost diseminate prin publicațiile științifice ale autorului, prin participarea la manifestări științifice și prin valorificarea unor concluzii și recomandări în activități cu caracter profesional și metodologic. În ansamblu, rezultatele cercetării sunt reflectate în cele **21 de lucrări științifice** indicate în structura tezei și în materialele științifice relevante pentru tema investigată.

Prezenta cercetare prezintă **anumite limite** determinate, în primul rând, de caracterul clandestin și transnațional al activității mercenare și de accesul limitat la informații operative și materiale procesuale complete privind cazurile concrete. O parte semnificativă a informațiilor relevante pentru investigarea fenomenului este supusă unor regimuri speciale de acces, ceea ce limitează posibilitatea efectuării unei analize empirice exhaustive.

O altă limită este determinată de dinamica fenomenului mercenariatului, care se află într-o continuă transformare sub influența evoluțiilor geopolitice, tehnologice, financiare și comunicaționale. În consecință, modelele tactice și indicatorii de risc propuși trebuie supuși unei actualizări periodice și unei validări practice continue.

Totodată, rămân insuficient cercetate anumite aspecte privind utilizarea tehnologiilor avansate pentru identificarea și anticiparea activității mercenare, inclusiv corelarea automatizată a unor categorii de date și evaluarea empirică a eficienței indicatorilor predictivi.

Direcțiile de cercetare științifică de perspectivă pot fi orientate spre dezvoltarea și validarea empirică a modelelor tactice propuse, inclusiv prin examinarea unui număr mai mare de cauze și situații investigative concrete.

O direcție importantă o constituie *perfecționarea modelelor de evaluare predictivă a riscului*, prin integrarea unor surse suplimentare de date și testarea fiabilității indicatorilor identificați.

O altă direcție de perspectivă constă în *aprofundarea mecanismelor de cooperare internațională* în investigarea activității mercenare, inclusiv sub aspectul schimbului operativ de informații, asistenței juridice reciproce, investigațiilor financiare și documentării probatoriului cu caracter transfrontalier.

De asemenea, prezintă interes științific *dezvoltarea cercetărilor privind raportul dintre mercenariat, companiile militare și de securitate private, combatanții străini, terorism și alte forme de criminalitate transnațională*, în vederea elaborării unor criterii juridice și criminalistice mai precise de delimitare.

Rezultatele cercetării prezintă utilitate nu numai pentru domeniul juridic și instituțional, ci și pentru **domeniul socio-cultural și economic**. Din perspectivă socio-culturală, implementarea măsurilor preventive și dezvoltarea culturii de securitate pot contribui la reducerea vulnerabilității persoanelor față de mecanismele de recrutare și propagandă utilizate în activitatea mercenară. Informarea populației și

dezvoltarea unor mecanisme de prevenire în mediul educațional pot contribui la diminuarea riscului de recrutare.

Din perspectivă economică, rezultatele cercetării pot fi valorificate în consolidarea mecanismelor de identificare și prevenire a fluxurilor financiare asociate activității mercenare, precum și în dezvoltarea cooperării dintre autoritățile competente și sectorul financiar în vederea depistării tranzacțiilor suspecte și a altor forme de finanțare a activităților ilicite.

Prin urmare, utilitatea cercetării se manifestă prin contribuția la consolidarea securității societale, reducerea vulnerabilităților instituționale și prevenirea consecințelor sociale și economice generate de activitatea mercenară.

BIBLIOGRAFIE

1. Albu N., Drăgulean A. Reflecții istorico-juridice cu privire la activitatea mercenarilor. Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale Nr. 2 (Vol. 14), 2019. URL: http://www.usem.md/md/p/rmdiri
2. Andrew A. Private Military and Security Companies and the Liberal Conception of Violence *(Routledge, 2009) URL:* https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9780429296161-2/private-military-security-companies-liberal-conception-violence-andrew-alexandra
3. Arnold G. Mercenaries: The Scourge of the Third World (Pluto/Macmillan, 1999) URL: https://vlex.co.uk/vid/book-review-guy-arnold-896688321
4. Avant D. Private Security Companies and Democratic Accountability (2010) URL: https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0032329210377021
5. Axelrod A. Mercenaries: A Guide to Private Armies and Private Military Companies (SAGE, 2014). O introducere comprehensivă în PMCs URL: https://sk.sagepub.com/book/mono/mercenaries-a-guide-to-private-armies-and-private-military-companies/chpt/middle-ages-988-1453#_=_
6. Barbăneagră A., Gamurari V. Crimele de război. Chișinău, 2008, Tipografia Reclama SA, 500 p. ISBN 978-9975-9650-6-40.
7. **Beda V**. Fenomenul „returnees". Returnarea și relocarea combatanților teroriști străini (FTF): un risc transferabil. Revista științifico-practică „Legea și viața", martie 2022, ISSN 1810-309X.
8. **Beda V**. Activitatea mercenarilor – studiu de drept penal comparat (statele din Europa). Editura Universul Juridic. Iași (România), 25 sept. 2025. URL: https://www.universuljuridic.ro/activitatea-mercenarilor-studiu-de-drept-penal-comparat-statele-din-europa/
9. Bejenari I. Garantarea drepturilor participanților în cadrul procedurilor speciale ale urmăririi penale în legătură cu recunoașterea vinovăției a învinuitului. In: Probleme actuale privind respectarea drepturilor omului în procesul penal și activitatea specială de investigații, 10 noiembrie 2022, Chișinău. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare" al MAI, 2022, pp. 128-136. ISBN 978-9975-3323-9-2. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/172957#
10. Botnaru T., Ganenco A. Istoria serviciilor secrete. Ed. Museum, Chișinău, 2004.
11. Bourbeau Ph. Resiliencism: Premises and Promises in Securitisation Research. Resilience: International Policies, Practices and Discourses" Vol. 1, No. 1, 2013, pp 3–17. URL: https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/21693293.2013.765738#d1e221
12. Brînza S., Stati V. Tratat de drept penal. Partea specială vol. I. Chișinău 2015. Tipografia Centrală. ISBN: 978-9975-53-468-0.
13. Brînză S., Stati V. Drept Penal - partea specială (vol. I), Chișinău 2015.
14. Bures O. Private Military Companies: A Second Best Peacekeeping Option? (2010) URL: https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13523261003656571
15. Cameron L.y & Vincent Ch. Privatizing War: Private Military and Security Companies under Public Internațional Law. (Cambridge UP, 2013) URL: https://www.cambridge.org/core/books/privatizing-war/071387DF807E9FA10B146CA93FB8D66E
16. Carl von Clausewitz. Despre război (Vom Kriege), Editura ANTET, 2006. ISBN: 9789736365164, p.16.
17. Cauia A. Calificarea juridică a participanților în cadrul conflictului armat din estul Ucrainei. Revista Studii Juridice Universitare Nr. 3-4 / 2014 / ISSN 1857-4122. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/47306#
18. Cauia A., Zacon C. Reglementarea juridică a activităților companiilor militare și de securitate private în Marea Britanie. Conferința "Dezvoltarea Armatei Naționale în contextul aprofundării reformelor democratice". Ediția 7, Chișinău, Moldova, 22 februarie 2022, Notograf Prim, p.326-332. URL: https://ibn.idsi.md/en/vizualizare_articol/206297#
19. Chesterman S. & Lehnardt Ch. From Mercenaries to Market: The Rise and Regulation of Private Military Companies (2007) URL: https://global.oup.com/academic/product/from-mercenaries-to-market-9780199290463

20. Chirița V., Drăgulean A. Personalitatea infractorului mercenar. Conferința „Protecția drepturilor șilibertăților fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii șisecurității publice". Ediția I-a, 9 decembrie 2021, Chișinău, p. 509-516. URL: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/153603#
21. Cicala A. Activitatea specială de investigații. Reprezentări schematice și definiții. Departamentul Editorial Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare",Chișinău 2021. – 154 p.
22. Cicala A. Particularitățile măsurii speciale de investigații – „investigația sub acoperire". În: Codul de procedură penală al Republicii Moldova – 20 de ani de la intrarea în vigoare, 9 noiembrie 2023, Chișinău. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare" al MAI, 2023, pp. 92-101. ISBN 978-9975-170-09-3. URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/92-101_7.pdf
23. Cicala A., (în coautorat) Activitatea specială de investigații. Sisteme informaționale. Tipografia Academiei „Ștefan cel Mare". Chișinău 2022
24. Cicala A., (în coautorat). Organizarea și tactica activității de căutare și identificare. Monografie. Academia „Ștefan cel Mare" a MAI, Departamentul eDitorial Poligrafic, 184 p., Chișinău 2023, ISBN 978-9975-135-68-9
25. Cicala A., (în coautorat). Protecția informațiilor secrete. Tipografia Academia „Ștefan cel Mare" a MAI, Departamentul eDitorial Poligrafic, 2025, 178 p., ISBN 978-9975-170-14-7
26. Cojocaru R., Doga A. Infracțiunea de reținere sau arestare ilegală – probleme privind perfecționarea incriminării. In: *Probleme actuale privind respectarea drepturilor omului în procesul penal și activitatea specială de investigații*, 10 noiembrie 2022, Chișinău. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare" al MAI, 2022, pp. 59-69. ISBN 978-9975-3323-9-2. URL: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/172947#
27. Cojocaru R., Soroceanu I. Analiza elementelor de drept comparat privind infracțiunea de activitate a mercenarilor din experiența țărilor Comunității Statelor Independente. Perspectivele și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației, Ed. 6, 6 iunie 2019, Cahul. Republica Moldova: Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu" din Cahul, Vol.6, Partea 1, p. 174-179. ISSN 2587-3563. URL: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/90541#
28. Cojocaru R., Soroceanu I. Factori criminogeni ai infracțiunii de activitate a mercenarilor: situația Republicii Moldova și a altor state din spațiul ex-sovietic. Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare" a MAI al RM: științe juridice, 2024, nr. 19, p. 42-54. ISSN 1857-0976. URL: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/213414#
29. Cojocaru R., Soroceanu I. Trăsături ale personalității infractorului mercenar, cetățean al Republicii Moldova – studiu cazuistic. Legea și Viața, 2018, nr. 11(323), p. 9-12. ISSN 2587-4365. URL: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/67860#
30. Convenția de la Viena cu privire la dreptul tratatelor din 23 mai 1969.
31. Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertății Fundamentale. URL: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ron
32. Convenția internațională împotriva recrutării, utilizării, finanțării și instruirii mercenarilor adoptată prin Rezoluția ONU nr.44/34 din 4 decembrie 1989 https://undocs.org/en/A/RES/44/34
33. Cușnir V., Cușnir S. Particularități privind admisibilitatea datelor de fapt, obținute prin măsuri speciale de investigații. În: Legea și Viața, 2024, nr. 2(378), pp. 7-16. ISSN 2587-4365. DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.13622095. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/212503
34. Didâc, V., Căpătici M., Cușnir V., Moraru V. Tactica criminalistică. Activitatea operativă de investigații (pentru uzul audienților). Chișinău, 2009.
35. Eni A. Metodica infiltrării agentului sub acoperire în mediul investigației operative. In: Integrare prin cercetare și inovare.: Științe juridice și economice, 7-8 noiembrie 2020, Chișinău. Chisinau, Republica Moldova: Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova, 2020, Vol.2, R, SJE, pp. 160-163. ISBN 978-9975-152-52-5. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/114187#
36. Eremia I. Mercenari moldoveni în oastea rusă (secolele XVII-XVIII) – între „prietenie" și realitate istorică. Studia Universitatis Moldaviae, 2015, nr.4 (84) seria „Științe umanistice" ISSN 1811-2668, p.28-34. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/38463/gscholar#
37. Foșnea V., Sîli V. Unele aspecte de ordin general privind esența și particularitățile activității speciale de investigații. //Revista Studii juridice universitare, Anul V, Nr. 1-2, Chișinău, 2012. ISSN 1857-4122. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/47502/crossref#

38. Gherman M., Blîndu E. Bazele organizatorico-tactice ale activității subdiviziunilor specializate. Manual. Chișinău 2017, Tipografia Academia „Ștefan cel Mare” 178 p.
39. Gherman M., Blîndu E. Organizarea și tactica efectuării investigațiilor sub acoperire”, Chișinău, 2019, 107p.
40. Gherman M., Blîndu E. Particularități ale activității de organizare și planificare a prevenirii și descoperirii infracțiunilor cu largă rezonanță socială și în serie. Monografie. Chișinău 2009
41. Gherman M., Blîndu E., Bodrug I., Clefos A. Metodologia prevenirii și descoperirii infracțiunilor de către subdiviziunile specializate. Chișinău 2014. 416p.
42. Gherman M., Blîndu E., Botnari I. Temeiurile și condițiile de efectuare a măsurilor speciale de investigații. Departamentul editorial poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare”, Chișinău, 2023, 189 p. URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/223-224_14.pdf
43. Gherman M., Blîndu E., Clefos A. Metodologia prevenirii si descoperirii infracțiunilor de catre serviciul politiei judiciare. Manual. Academia. „Ștefan cel Mare” a MAI, Chisinău 2010
44. Gherman M., Piterschi E. Considerațiuni generale privind infracțiunea de falsificare a probelor. În: Legea și Viața, 2018, nr. 6(318), pp. 21-24. ISSN 2587-4365. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/63516#
45. Glavan B. Abordări conceptuale privind activitatea specială de investigații în condițiile statului de drept. Teză de doctor habilitat în drept. CZU: 343.1(043.3). Chișinău 2024.
46. Glavan B. Activitatea specială de investigații și procesul penal. Aspecte comune și delimitări. Monografie. Chișinău: S.n., 2022 (Print-Caro). – 475 p. CZU 343.1 G 61. ISBN 978-9975-135-63-4
47. Glavan B. Utilizarea mijloacelor tehnice în activitatea specială de investigații. Monografie. Tipografia Academia „Ștefan cel Mare”. Chișinău, 2014. 152 p.
48. Grecu R., Macovei V. Latura obiectivă a infracțiunii de activitatea mercenarilor prevăzută la alin. (I) art. 141 cod penal al Republicii Moldova. Revista Națională de Drept, 2020, nr. 7-9(237-239), pp. 79-92. ISSN 1811-0770. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/116867#
49. Macovei V. Activitatea mercenarilor - o provocare la adresa securității naționale. Supremația Dreptului, 2022, nr. 1, pp. 115-122. ISSN 2345-1971. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/172796/datacite#
50. Mejinschi V., Carp S., Pareniuc A., Pungă A. „Activitatea investigativ-operativă”, Manual, Academia „Ștefan cel Mare”, Chișinău, 2009.
51. Mîrzac V., Glavan V. Utilizarea mijloacelor tehnice în activitatea specială de investigații. Academia „Ștefan cel Mare” a MAI. 152 p.Chișinău: S.n., 2014.
52. Osoianu T., Covalciuc I. Impactul utilizării instrumentelor investigative în cadrul diferitelor proceduri asupra drepturilor omului. In: *Probleme actuale privind respectarea drepturilor omului în procesul penal și activitatea specială de investigații*, 10 noiembrie 2022, Chișinău. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare” al MAI, 2022, pp. 145-152. ISBN 978-9975-3323-9-2. URL: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/172959#
53. Pareniuc A., **Beda V**. Activitatea mercenarilor ca generator de riscuri pentru securitatea națională a Republicii Moldova, p. 116. **Științe juridice// Legal Sciences, nr. 12/ 2020, ISSN 1857-0976.** CZU 343.33:351.86(478).
54. Pareniuc A., **Beda V**. Combatanții teroriști străini – unul din pilonii de bază în activitatea organizațiilor teroriste. ISSN 1810-309X, Revista „Legea și viața”, mai-iunie 2021, Republica Moldova.
55. Pareniuc A., **Beda V**. Divergențe în calificarea noțiunilor de mercenar, combatant străin si terorist. Revista științifico-practică „Legea și viață”, martie-aprilie 2021, ISSN 1810-309X.
56. Pareniuc A., **Beda V**. Private military companies as a generator of the mercenary development (Companiile militare private ca factor generator al evoluării activității de mercenariat). Științe juridice//Legal Sciences, nr.13/2021, ISSN 1857-0976, publicat în „Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova”, nr.13, 2021.
57. Pareniuc A., **Beda V**. Reglementarea activității mercenarilor din perspectiva aspectelor de drept internațional. Revista științifico-practică „Legea și viață”, ianuarie-februarie 2021, ISSN 1810-309X.
58. Pareniuc A., **Beda V**. Unele aspecte ale statutului juridic al mercenarului și problemele reglementării juridice a fenomenului de mercenariat. CZU 341.48. Materialele conferinței

științifice naționale din 10 noiembrie 2022 „ Probleme actuale privind respectarea drepturilor omului în procesul penal și activitatea specială de investigații”. Chișinău, 2023.
59. Pareniuc A., Punga A., Vasilișin N. Activitatea specială de investigații. Partea generală. Manual. Chișinău 2023, ISBN 978-9975-135-69-6, 333 p.
60. Roman D. Activitatea specială de investigații și alte activități informative. Note de curs. Universitatea de Stat din Moldova. Chișinău, 2019. 203 p. URL: https://www.scribd.com/document/732350063/Activitatea-Specială-de-Investigați
61. Zacon C. Inițiativele Organizației Națiunilor Unite de reglementare a activităților companiilor militare și de securitate private. În: Studii Juridice Universitare, 2021, nr. 1, p. 203-208. ISSN 1857-4122. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/141633#

LISTA PUBLICAȚIILOR ȘTIINȚIFICE ALE AUTORULUI LA TEMA TEZEI

Articole în reviste științifice naționale și internaționale

1. Activitatea mercenarilor ca generator de riscuri pentru securitatea națională a Republicii Moldova [CZU: 343.33:351.86(478), Ştiinţe juridice//Legal Sciences, nr.12/2020, ISSN 1857-0976, publicat în „Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova, nr.12, 2020].

2. Reglementarea activității mercenarilor din perspectiva aspectelor de drept internațional [CZU: 341.32, ISSN 1810-309X, publicat în revista „Legea și viața”, ianuarie-februarie 2021, Republica Moldova].

3. Наёмничество как фактор риска в области защиты национальной безопасности Республики Молдова [CZU: 343.33(478), ISSN 2709-054X, publicat în „Вестник Молгилевского Института МВД” Belarus].

4. Private military companies as a generator of the mercenary development (Companiile militare private ca factor generator al evoluării activității de mercenariat) [CZU: 341.32.343.33, Ştiinţe juridice//Legal Sciences, nr.13/2021, ISSN 1857-0976, publicat în „Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova”, nr.13, 2021].

5. Divergențele în calificarea noțiunilor de mercenar, combatant străin și terorist [CZU: 343.3:341.4, ISSN 1810-309X, publicat în revista „Legea și viața”, martie-aprilie 2021, Republica Moldova].

6. Combatanții teroriști străini – unul din pilonii de bază în activitatea organizațiilor teroriste [CZU: 343.326, ISSN 1810-309X, publicat în revista „Legea și viața”, mai-iunie 2021, Republica Moldova].

7. The French foreign legion. The analysis through the lens of the mercenary activity (Legiunea străină din Franța. Analiza prin prisma activității de mercenariat) [CZU: 341.41/.46(44):343.33, ISSN: 1857-0976, publicat în revista „Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova”, nr. 14, 2021].

8. Terorismul și criminalitatea organizată. Conexiuni ale fenomenelor infracționale [CZU: 341.98+343.326, ISSN: 1810-309X, publicat în revista „Legea și Viața”, nr.1 ianuarie-februarie 2022, Republica Moldova].

9. Факторы, влияющие на вовлечение лиц в террористическую деятельность [УДК: 343.326, [Электронный ресурс] / Борьба с преступностью: теория и практика. Тезисы докладов ЧШ Международной научно-практической конференции (Могилев, 07 апреля 2023 года) / Министерство внутренних дел Республики Беларусь; редкол.: Ю. П. Шкаплеров (отв.ред.) – Могилев: Институт МВД, 2023. – 1 электрон.опт. диск (CD-R), с. 539 - 542].

10. Basic concepts of the hybrid threat phenomenon [CZU: 327.5:355.01, ISSN: 1857-0976, publicat în revista „Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova”, nr. 15, 2022].

11. Amenințări hibride și metodele de rezistență împotriva acestora [CZU: 327.5, ISSN: 2587-4365, publicat în revista „Legea și viața”, septembrie-octombrie 2022, Republica Moldova].

12. Metode contemporane de atragere a persoanelor în activități teroriste [CZU: 343.91/.97:343.326, ISSN: 1857-0976, publicat în revista „Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova”, nr. 16, 2023].

13. Surse de finanțare a organizațiilor teroriste internaționale [CZU: 343.91/.97:343.32, ISSN: 1857-0976, publicat în revista „Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova”, nr. 17, 2023].

14. Detectarea timpurie a campaniilor teroriste. Considerațiuni generale, modelul și cauzele principale ale acestora [CZU: 323.28:343.326, ISSN: 2587-4365, publicat în revista „Legea și viața”, iulie-septembrie 2023, Republica Moldova].

15. Detectarea timpurie a campaniilor teroriste. Cauze, factori de escaladare și indicii [CZU: 323.28:343.326, ISSN: 2393-3445, publicat în revista „Universul Juridic”, 2 noiembrie 2023, Iași, România].

16. Activitatea mercenarilor – studiu de drept penal comparat (statele din Europa). [Publicat în revista „Universul Juridic”, 25 septembrie 2025, Iași, România].

Participări la foruri științifice

1. Recrutarea ca parte componentă a activității mercenarilor [Comunicat pentru Conferința științifică Academia MAI din 24.03.2021][ISSN: 1810-309X, publicat în revista „Legea și viața”, ediție specială nr.2, aprilie 2021, Republica Moldova].

2. Особенности расследования преступлений экстремистской и террористической направленности [Comunicat pentru Conferința științifico-practică internațională «Соответствующие вопросы уголовного процесса и криминалистики» din 29.10.2021][УДК [343.1+343.98](06), publicat în revista „Тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції” (м. Харків, 29 жовтня 2021 р.), Харківський національний університет внутрішніх справ, просп. Льва Ландау, 27, м. Харків, 61080].

3. Fenomenul „returnees”. Returnarea și relocarea combatanților teroriști străini (FTF): un risc transferabil [Comunicat pentru Conferința științifică Academia MAI din 27.01.2022][ISSN: 1810-309X, publicat în revista „Legea și viața”, ediție specială nr.2, aprilie 2022, Republica Moldova].

4. Unele aspecte ale statutului juridic al mercenarului și problemele reglementării juridice a fenomenului de mercenariat [Comunicat pentru Conferința științifică „Probleme actuale privind respectarea drepturilor omului în procesul penal și activitatea specială de investigații”. Academia MAI din 10.11.2022][ISBN: 978-9975-3323-9-2, CZU nr. 341.48, publicat în Materialele Conferinței științifice naționale din 10 noiembrie 2022, ediție specială, Chișinău, 2023. Departamentul editorial poligrafic. Academia „Ștefan cel Mare” a MAI. Chișinău, str. Gh. Asachi, nr. 21. MD-2009, Republica Moldova].

5. Activitatea companiilor militare private în contextul crizei militare regionale [Comunicat pentru Conferința științifică internațională „Prevenirea şi combaterea criminalității: probleme, soluții şi perspective. ediția a V-a”. Academia MAI din 18.05.2023][CZU: 341.3, ISSN: 1810-309X, publicat în revista „Legea și viața”, ediție specială nr.5, iulie 2023, Republica Moldova].

ADNOTARE

BEDA Vasili. „Modalități tactice de investigare a activității mercenarilor prin prisma activității speciale de investigații”. Teză de doctor în drept. Specialitatea 554.04 - Criminalistică, expertiză judiciară, investigații operative. Chișinău, 2025

Structura tezei: Lucrarea este constituită din introducere, patru capitole structurate în 15 paragrafe, concluzii la fiecare capitol, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 139 de titluri, 7 anexe, 182 de pagini de text de bază, rezultatele obținute sunt publicate în 21 de lucrări științifice. Structura compartimentelor tezei reflectă elementele componente ale acesteia și este configurată în conformitate cu scopul și obiectivele cercetării.

Cuvintele-cheie: activitatea mercenarilor, companii militare private, terorism, combatanți teroriști străini, amenințări hibride, activități ostile, teatrul de acțiuni militare, cultură de securitate, securitate națională și internațională, reziliență națională, conflict armat, risc cu caracter extremist-terorist, reglementarea juridică, drept internațional.

Scopul lucrării: Prezenta lucrare are drept scop de a analiza în profunzime și de a dezvolta modalități tactice eficiente pentru investigarea activității mercenarilor în contextul complex al activității speciale de investigații. Această direcție de cercetare este motivată de necesitatea consolidării capacităților operaționale ale organelor de aplicare a legii și ale serviciilor de informații, în domeniul respectiv.

Obiectivele specifice ale cercetării constituie identificarea și analiza metodelor actuale de investigare a activității mercenarilor, evaluând eficacitatea și limitările acestora; explorarea potențialului de adaptare și îmbunătățire a tehnicilor existente de activitate specială de investigații pentru a răspunde mai bine particularităților activității mercenarilor; contribuirea la dezvoltarea literaturii de specialitate în domeniul investigării activității mercenarilor, oferind o perspectivă actualizată și inovatoare asupra acestui subiect.

Noutate și originalitatea științifică a lucrării se manifestă prin următoarele aspecte cheie: dezvoltarea unui model integrat de investigare a activității mercenarilor, elaborarea unei structuri formale actualizate a activităților mercenarilor, formularea unui protocol de cooperare internațională, dezvoltarea unui set de indicatori de risc predictivi.

Semnificația teoretică: Studiul elaborat reprezintă o analiză efectuată atât la nivel juridic, cât și cel operațional în domeniul științei de securitate națională și a investigațiilor operative, fiind focusat în special pe identificarea unor soluții optimale de investigare a infracțiunilor de mercenariat.

Valoarea aplicativă: Teza dezvoltă o abordare specializată și originală pentru contracararea tacticilor de dezinformare folosite de mercenari pentru a-și masca activitățile. Această strategie integrează tehnici de *fact-checking* și analiză a social media cu investigațiile tradiționale. Prin aceste contribuții, cercetarea aduce o valoare științifică adăugată semnificativă în domeniul investigării activității mercenarilor. Noutatea științifică se reflectă atât în aspectele teoretice și conceptuale, cât și în propunerile practice și aplicabile. Aceste cercetări au potențialul de a oferi baza pentru dezvoltări ulterioare în cercetarea academică și practica operațională în acest domeniu complex și dinamic.

Implementarea rezultatelor științifice: Rezultatele cercetării au fost valorificate prin integrarea concluziilor și recomandărilor formulate în activitatea practică a organelor de aplicare a legii și a structurilor cu competențe în domeniul securității naționale. Propunerile privind optimizarea modalităților tactice de investigare au fost prezentate în cadrul instruirilor profesionale ale personalului operativ și utilizate în elaborarea unor metodologii interne de documentare a activităților mercenarilor și a fenomenelor conexe. Totodată, unele soluții științifice au fost incluse în demersuri consultative pentru îmbunătățirea cadrului normativ privind activitatea specială de investigații, precum și în programe de cooperare interinstituțională și schimb de date operative. Prin aplicarea practică a acestor rezultate, se consolidează capacitatea instituțiilor competente de a identifica, preveni și contracara eficient activitatea mercenarilor în context național și internațional.

BEDA Vasili

MODALITAȚI TACTICE DE INVESTIGARE A ACTIVITAȚII MERCENARILOR PRIN PRISMA ACTIVITAȚII SPECIALE DE INVESTIGAȚII

SPECIALITATEA 554.04 - CRIMINALISTICĂ, EXPERTIZĂ JUDICIARĂ, INVESTIGAȚII OPERATIVE

Rezumatul tezei de doctorat în drept

Aprobat spre tipar: 23.12.2025	Formatul hârtiei: 60x84 1/16
Hârtie ofset. Tipar ofset.	Tiraj 20 ex.
Coli de tipar.: 2,33 c/a	Comanda nr.